

Regeringens proposition

1987/88:55

om förseningsavgifter m. m.

Prop.
1987/88:55

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 15 oktober 1987.

På regeringens vägnar

Kjell-Olof Feldt

Bengt K.Å. Johansson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i bestämmelserna om förseningsavgift på beskattningsområdet.

I fråga om förseningsavgiften som påförs när en självdeklaration lämnas för sent föreslås att denna tas ut med ett fast belopp om 1000 kr. för aktiebolag och 500 kr. för andra. Har deklaration inte lämnats senast den 1 augusti under taxeringsåret, föreslås att avgift påförs med 4000 kr. för aktiebolag och 2000 kr. för andra. Förseningsavgiften beträffande deklaration för punktskatter och tull, som för närvarande är 100 eller 200 kr., föreslås bli höjd till 300 resp. 600 kr.

Propositionen innehåller också ett förslag om muntlig förhandling i mål om skatte-, avgifts- och tulltillägg samt förseningsavgift.

Lag om ändring i taxeringslagen 1956:623

Härigenom föreskrivs att 116 g och 116 p §§ taxeringslagen (1956:623)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*116 g §²

Har skattskyldig, som utan anmaning skall avge självdeklaration, inte kommit in med självdeklaration inom föreskriven tid, påförs honom särskild avgift (förseningsavgift). Sådan avgift påförs annan skattskyldig än aktiebolag med en procent av den högsta beskattningsbara inkomsten vid taxeringen av den skattskyldige för inkomst i kommunen, samt med trediondelns procent av den vid taxeringen fastställda skattepliktiga förmögenheten i den mån den överstiger skattefritt belopp som tillkommer den skattskyldige vid förmögenhetsbeskattningen, dock med högst 300 kronor för en skattskyldig vid en och samma taxering. Aktiebolag påförs förseningsavgift enligt detta stycke med 500 kronor.

Har skattskyldig trots anmaning icke avgivit självdeklaration inom föreskriven tid, bestäms förseningsavgiften till två gånger det belopp som utgår enligt första stycket, dock lägst till 100 kronor för annan skattskyldig än aktiebolag. Detsamma gäller, om skattskyldig som avgivit förenklad självdeklaration har att fullgöra sin deklARATIONSSKYLDIGHET genom att avlämna en allmän självdeklaration och han inte efterkommit en anmaning att avge sådan deklaration inom den tid som föreskrivs i anmaningen.

Har skattskyldig inom föreskriven tid avlämnat deklARATIONSHANDLING, som ej är behörigen undertecknad, utgår förseningsavgift endast om handlingen icke fullständi-

Har deklarATIONSSKYLDIG inte kommit in med självdeklaration inom föreskriven tid, påförs honom särskild avgift (förseningsavgift). Sådan avgift påförs annan skattskyldig än aktiebolag med 500 kronor. Aktiebolag påförs förseningsavgift med 1 000 kronor.

Har skattskyldig, som utan anmaning skall avge självdeklaration, inte kommit in med deklaration senast den 1 augusti under taxeringsåret, bestäms förseningsavgiften till fyra gånger beloppet enligt första stycket.

Förseningsavgift enligt första stycket påförs också skattskyldig som har avgett förenklad självdeklaration och som inte efterkommit en anmaning att avge en allmän självdeklaration inom den tid som föreskrivs i anmaningen.

Har skattskyldig inom föreskriven tid avlämnat deklARATIONSHANDLING, som ej är behörigen undertecknad, utgår förseningsavgift endast om handlingen icke fullständi-

¹ Lagen omtryckt 1971:399.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:773.

² Senaste lydelse 1985:406.

gas med underskrift inom tid som föreskrivs i anmaning. I sådant fall beräknas avgiften enligt *andra* stycket.

gas med underskrift inom tid som föreskrivs i anmaning. I sådant fall beräknas avgiften enligt *första* stycket.

116 p §³

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om yrkande härom ej framställts, i den mån det föranleds av vad som förekommit i ärendet eller målet om särskild avgift.

Finnes vid prövning av besvär i taxeringsmål att taxeringen skall nedsättas, skall även vidtagas därav föranledd ändring i beslut om särskild avgift.

*Vid handläggningen i kammar-
rätt och länsrätt av mål om särskild
avgift skall muntlig förhandling
hållas, om den skattskyldige begär
det. Muntlig förhandling behövs
dock inte, om det inte finns anled-
ning anta att avgift kommer att
utgå.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Bestämmelserna i 116 g § i sin nya lydelse tillämpas första gången i fråga om deklaration som avser 1988 års taxering.

³ Senaste lydelse 1978:196.

Lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt

Härigenom föreskrivs att 64 h § lagen (1968:430) om mervärdeskatt¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

64 h §

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om yrkande härom ej har framställts, i den mån det föranleds av vad som förekommit i ärendet eller målet om särskild avgift.

Finnes vid prövning av beslut om skatt att skatten skall nedsättas eller tillgodoräknas med ytterligare belopp, skall även vidtas därav föranledd ändring i beslut om skattetillägg.

*Vid handläggningen i kammar-
rätt och länsrätt av mål om särskild
avgift skall muntlig förhandling
hållas, om den skattskyldige begär
det. Muntlig förhandling behövs
dock inte, om det inte finns anled-
ning anta att avgift kommer att
utgå.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

¹ Lagen omtryckt 1979:304.

Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:885.

Lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 5 och 8 §§ lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

5 §

Har den som är deklarationsskyldig inte kommit in med deklaration vid den tidpunkt då deklarationen senast skulle ha lämnats, påförs han en särskild avgift (förseningsavgift).

Förseningsavgiften är 100 kronor. Avgiften är dock 200 kronor om den skattskyldige

1. anmanats att lämna deklaration men inte fullgjort denna skyldighet inom den tid som föreskrivits, eller

2. underlåtit att avge deklaration inom föreskriven tid för minst en av de tre närmast föregående redovisningsperioderna.

Har den som är deklarationsskyldig inte kommit in med deklaration vid den tidpunkt då deklarationen senast skulle ha lämnats, påförs han en särskild avgift (förseningsavgift).

Förseningsavgiften är 300 kronor. Avgiften är dock 600 kronor om den skattskyldige

1. anmanats att lämna deklaration men inte fullgjort denna skyldighet inom den tid som föreskrivits, eller

2. underlåtit att avge deklaration inom föreskriven tid för minst en av de tre närmast föregående redovisningsperioderna.

8 §

Bestämmelserna om eftergift skall beaktas även om yrkande om detta inte har framställts, i den mån det föranleds av vad som har förekommit i ärendet eller målet om särskild avgift.

Beslutas ändring av tidigare beslut om skatt, skall även därav föranledd nedsättning i beslut om skattetillägg vidtas.

Vid handläggningen i kammarrätt av mål om särskild avgift skall muntlig förhandling hållas, om den skattskyldige begär det. Muntlig förhandling behövs dock inte, om det inte finns anledning anta att avgift kommer att utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Bestämmelserna i 7 kap. 5 § i sin nya lydelse tillämpas i fråga om deklaration som avser en redovisningsperiod som slutar efter ikraftträdandet eller en skattepliktig händelse efter ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare

Härigenom föreskrivs att 47 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

47 §

Bestämmelserna i 43 § om eftergift av avgiftstillägg skall beaktas även om yrkande om detta inte har framställts, i den mån det föranleds av vad som förekommit i ärendet.

Om arbetsgivaravgifterna sätts ned, skall också vidtas den ändring i beslutet om avgiftstillägg som nedsättningen kan föranleda.

*Vid handläggningen i kammar-
rätt och länsrätt av mål om avgifts-
tillägg skall muntlig förhandling
hållas, om arbetsgivaren begär det.
Muntlig förhandling behövs dock
inte, om det inte finns anledning
anta att avgiftstillägg kommer att
utgå.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988.

Lag om ändring i tullagen (0000:000)

Härigenom föreskrivs att 86 och 90 §§ tullagen (0000:000)¹ skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

86 §

Om den som tagit hand om en vara med stöd av hemtagningstillstånd inte har kommit in med tulldeklaration vid den tidpunkt då deklarationen senast skulle ha lämnats, påförs han en särskild avgift (förseningsavgift).

Förseningsavgiften är 100 kronor. Avgiften är dock 200 kronor, om den tullskyldige anmodats att lämna tulldeklaration men inte fullgjort skyldigheten inom den bestämda tiden.

Om den som tagit hand om en vara med stöd av hemtagningstillstånd inte har kommit in med tulldeklaration vid den tidpunkt då deklarationen senast skulle ha lämnats, påförs han en särskild avgift (förseningsavgift).

Förseningsavgiften är 300 kronor. Avgiften är dock 600 kronor, om den tullskyldige anmodats att lämna tulldeklaration men inte fullgjort skyldigheten inom den bestämda tiden.

90 §

Bestämmelserna om eftergift av tulltillägg och förseningsavgift skall beaktas, även om yrkande om detta inte har framställts, i den mån det föranleds av vad som har förekommit i ärendet eller målet om tulltillägg eller förseningsavgift.

Om tull eller annan skatt sätts ned, skall också vidtas den ändring i beslutet om tulltillägg som nedsättningen kan föranleda.

Vid handläggningen i kammarrätt av mål om tulltillägg eller förseningsavgift skall muntlig förhandling hållas, om den tullskyldige begär det. Muntlig förhandling behövs dock inte, om det inte finns anledning anta att tulltillägg eller förseningsavgift kommer att utgå.

Denna lag träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

¹ Med tullagen (0000:000) avses det i prop. 1986/87:166 upptagna förslaget till tullag.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 oktober 1987

Närvarande: statsrådet Feldt, ordförande, och statsråden Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Peterson, Bodström, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom, Johansson, Hultström, Lindqvist

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om förseningsavgifter m. m.

1 Inledning

I det följande kommer jag att lägga fram förslag om några ändringar i lagstiftningen om det administrativa sanktionssystemet på skatte- och avgiftsområdet. Huvudsakligen gäller det den del av systemet som avser sanktioner då deklaration inte har lämnats i rätt tid, dvs. förseningsavgifterna.

Frågan om förseningsavgifterna har aktualiserats bl.a. genom två skrivelser från riksskatteverket (RSV) från den 8 april 1986 resp. den 3 september samma år. RSV har föreslagit att reglerna förenklas och dessutom ges en utformning som på ett bättre sätt svarar mot syftet att ge eftertryck åt vikten av att deklaration lämnas. Generaltullstyrelsen (GTS) har i sin anslagsframställning för år 1987/88 fört fram förslag till ändring av förseningsavgifterna på tullområdet.

RSV:s skrivelser och GTS framställning har varit föremål för en gemensam remissbehandling. Yttranden har avgetts av GTS, kammarrätten i Stockholm, länsrätterna i Göteborgs och Bohus samt Örebro län, länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus, Gävleborgs samt Norrbottens län, skatteförenklingskommittén (B 1982:03), Företagens uppgiftslämnardelegation, Landsorganisationen i Sverige (L.O), Lantbrukarnas riksförbund, SHIO-Familjeföretagen, Sveriges industriförbund, Sveriges redovisningskonsulters förbund och Tjänstemännens centralorganisation.

Jag kommer också att lägga fram ett förslag som avser såväl förseningsavgifter som den andra formen av särskild avgift inom beskattningsområdet, nämligen skatte-, avgifts- eller tulltillägg. Förslaget gäller förfarandet i domstol vid handläggningen av mål om särskild avgift.

2.1 Taxeringslagen

Mitt förslag: Förseningsavgift enligt taxeringslagen (1956:623) skall påföras med fasta belopp, för aktiebolag med 1 000 kr. och för andra med 500 kr. Har självdeklaration inte lämnats senast den 1 augusti under taxeringsåret, skall förseningsavgiften i stället bestämmas till 4 000 kr. för aktiebolag och 2 000 kr. för andra.

RSV:s förslag: Överensstämmer med mitt vad gäller de enkla avgifterna. RSV anser att de nuvarande dubbla förseningsavgifterna kan slopas.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks i allmänhet. En remissinstans anser att förseningsavgift bör påföras med dubbelt belopp i det fall deklaration kommer in efter den 15 juni under taxeringsåret.

Skälen för mitt förslag: Förseningsavgiften enligt 116 g § taxeringslagen är en administrativ sanktion som påförs om en skattskyldig inte lämnar sin självdeklaration i rätt tid. Avgiften påförs andra skattskyldiga än aktiebolag med en procent av den högsta beskattningsbara inkomsten vid taxeringen av den skattskyldige för inkomst i kommunen och med tre tiondels procent av den skattepliktiga förmögenhet som överstiger skattefritt belopp, dock högst 300 kr. Avgift som inte uppgår till 100 kr. påförs inte. För aktiebolag utgår förseningsavgiften med ett fast belopp av 500 kr.

Sanktionen är differentierad i enkel och dubbel förseningsavgift. De nyss nämnda beloppen avser enkel förseningsavgift. Dubbel förseningsavgift, som påförs när någon trots anmaning underlåter att avlämna deklaration, kan således uppgå till 600 kr. resp. 1 000 kr.

Frågan om förseningsavgifterna har behandlats i det av skattetilläggsutredningen år 1982 lämnade slutbetänkandet (SOU 1982:54) Översyn av det skattadministrativa sanktionssystemet – Nyansering av skattetillägg m. m. I betänkandet har föreslagits en ytterligare differentiering bl. a. på det sättet att vid beräkning av förseningsavgiften hänsyn skulle tas inte bara till storleken av det sanktionsgrundande beloppet i form av inkomst eller förmögenhet utan också till den tid som förseningen har varat. En tredje nivå på avgiften skulle kunna komma i fråga om den skattskyldige trots anmaning inte har lämnat deklaration.

Kommitténs förslag fick ett övervägande negativt mottagande vid remissbehandlingen. Det framhölls bl. a. att en reform borde avse en förenkling av sanktionsreglerna snarare än en ytterligare differentiering av dem.

Bestämmelserna om förseningsavgift har senare tagits upp som en del i fråga i det arbete med att förenkla olika regler på skatteområdet som bedrivs av en särskild projektgrupp inom RSV. Verket har i två skrivelser till regeringen hemställt att förseningsavgifterna schabloniseras till fasta belopp och att man slopar de dubbla avgifterna.

För egen del ansluter jag mig till uppfattningen att en ändring av bestämmelserna bör gå i förenklande riktning. Förseningsavgiften är inte en sanktion av så ingripande art att de principiella skäl som kan anses tala för

en ytterligare differentiering träder i förgrunden. I stället bör avgörande vikt fästas vid det praktiska behovet av lättillämpade regler. Enligt min mening bör man som en första åtgärd slopa anknytningen mellan avgiftens storlek och den skattskyldiges underlag i form av inkomst eller förmögenhet. Avgiften bör således för alla kategorier av skattskyldiga påföras med fasta belopp.

Jag anser vidare att man kan frågå den differentiering som nu finns mellan enkel och dubbel förseningsavgift och som är beroende av om den skattskyldige har anmanats att deklarerera eller inte. Motivet till den dubbla förseningsavgiften är att sanktionsnivån skall trappas upp när någon trots anmaning inte har avlämnat deklaration eller kompletterat den på föreskrivet sätt. I den praktiska tillämpningen har det dock visat sig att den dubbla förseningsavgiften är en föga verkningsfull sanktion för att komma till rätta med tredskande skattskyldiga. Ett förhållande som gör systemet med dubbel avgift tungrott är också att det för att denna skall kunna påföras krävs att en anmaning att lämna deklaration har delgetts den skattskyldige. Anmaningsförfarandet är därmed förhållandevis omständligt och kan lätt saboteras av den skattskyldige.

Enligt min mening bör man kunna förenkla systemet och samtidigt få ett effektivare påtryckningsmedel mot de mest försumliga deklaranterna. Detta kan ske genom en ordning där avgiften utgår med ett fast belopp och där förhöjd avgift utgår vid förlängd försening. Förhöjd avgift motiveras också av att taxeringsmyndigheternas möjligheter att bedriva ett effektivt granskings- och utredningsarbete minskar ju längre förseningen är. Man bör emellertid av praktiska skäl nöja sig med endast en tidsgräns. Denna bör då bestämmas med mycket god marginal i förhållande till ordinarie tidpunkter för lämnande av deklarationerna. En lämplig tidsgräns är den 1 augusti under taxeringsåret. Med en sådan regel bör en försummelse att iakttä såväl ordinare tidsfrist som tidsfristen den 1 augusti medföra att förseningsavgift påförs med ett belopp som till följd av försummelsens svårighetsgrad är markant större än enkel avgift.

Jag kommer alltså fram till att avgifterna skall påföras med fasta belopp och att de skall vara högre när förseningen är av en betydande längd. Avgiftens storlek bör enligt min mening i normalfallet vara 1 000 kr. för aktiebolag och 500 kr. för andra skattskyldiga. Den förhöjda avgiften, som bör påföras om deklaration inte har kommit in senast den 1 augusti under taxeringsåret, bör vara 4 000 kr. för aktiebolag och 2 000 kr. för annan skattskyldig.

För närvarande påförs dubbel avgift också skattskyldig som har att lämna deklaration först efter anmaning och som inte har kommit med sådan handling trots anmaning. Detsamma gäller i vissa andra fall, bl. a. då skattskyldig fått del av anmaning att fullständiga deklarationshandlingen med sin underskrift men inte efterkommit anmaningen inom föreskriven tid. Enligt min mening bör dessa fall undantas från sådana förhöjningar av förseningsavgifterna som jag nyss föreslagit. Avgift bör i stället påföras med enkelt belopp, dvs. 1 000 kr. för aktiebolag och 500 kr. för annan skattskyldig.

Förslaget föranleder ändringar i 116 g § taxeringslagen.

Mitt förslag: Förseningsavgift enligt lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter, LPP, och tullagen (0000:00), se prop. 1986/87:166, skall påföras med 300 kr. Om deklaration trots anmaning inte lämnas inom föreskriven tid, skall avgiften vara 600 kr. Samma avgift skall enligt LPP påföras, om den skattskyldige underlåtit att avge deklaration inom föreskriven tid för minst en av de tre närmast föregående redovisningsperioderna.

RSV:s förslag: Förseningsavgiften enligt LPP skall vara 500 kr. Någon dubbel avgift skall inte förekomma.

GTS förslag: Förslaget som avser förseningsavgifter på tullområdet överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: Flertalet instanser tillstyrker de båda förslagen. Några anser att förseningsavgifterna på tullområdet bör vara utformade på samma sätt som i fråga om beskattningen i övrigt.

Skälen för mitt förslag: Enligt LPP och tullagen är förseningsavgiften 100 kr. Avgiften utgår dock med dubbla beloppet, om den skatt- eller tullskyldige anmanats att lämna deklaration men inte följt anmaningen. Dubbel avgift utgår enligt LPP också om den skattskyldige underlåtit att avge deklaration inom föreskriven tid för minst en av de tre närmast föregående redovisningsperioderna.

För mervärdeskattens del finns regler om förseningsavgift som motsvarar LPP:s. Liknande regler finns också beträffande för sent lämnad uppbördsdeklaration.

RSV har för punktskatteområdet föreslagit en höjning av förseningsavgiften från nuvarande 100 kr. till 500 kr. och ett slopande av de dubbla avgifterna. För kilometerskatt har dock föreslagits att höjningen av den enkla avgiften begränsas till 300 kr. I fråga om deklaration för mervärdeskatt har RSV föreslagit att avgiften slopas. Bakgrunden till förslagen är att avgifterna enligt RSV:s mening för närvarande är för låga för att ha någon nämnvärd effekt som medel för att göra de skattskyldiga benägna att lämna in deklarationerna. För mervärdeskattens del menar RSV att ett särskilt förhållande föreligger till följd av att en och samma handling används för både deklaration och betalning av skatten. Det egentliga påtryckningsmedlet för att förmå de skattskyldiga att lämna in deklaration för mervärdeskatt är i stället restavgiften, som tas ut när betalning inte har skett i rätt tid. Förseningsavgiften är nämligen i det närmaste försumbar om en för sent lämnad deklaration utvisar att skatt skall betalas med ett högt belopp.

Även GTS har påtalat att de nuvarande förseningsavgifterna är för låga för att utgöra ett effektivt påtryckningsmedel i fråga om att lämna deklarationer i rätt tid. Styrelsen, som föreslår att avgifterna höjs till 300 resp. 600 kr., framhåller att det ligger en risk i att slopa de dubbla avgifterna. Mot en deklarationsskyldig som påförts en förseningsavgift skulle nämligen då inte finnas något påtryckningsmedel vid sidan av vitesföreläggande.

Jag kan instämma i att förseningsavgifterna i det stora hela är för låga för

att få avsedd effekt. För att fylla sin funktion bör de höjas påtagligt. Samtidigt har restavgiften, åtminstone på vissa områden, den verkan att den förmår de skattskyldiga att lämna deklARATIONER ÄVEN om den egentligen inte syftar till att påverka redovisningen utan bara betalningen av skatten. Mot denna bakgrund kan det ifrågasättas om inte förseningsavgiften kan avskaffas i fråga om bl. a. mervärdeskatt.

Restavgiften har emellertid brister som påtryckningsmedel, bl. a. i fall där beloppen är låga. Det finns därför skäl att behålla förseningsavgifterna. Nämnas bör att skatteindrivningsutredningen (B 1981:02) avser, enligt vad jag har erfarit, att närmare utreda möjligheten att ändra konstruktionen av restavgiften så att dess storlek blir beroende av längden på betalningsförseningen. En sådan ändring är motiverad för att restavgiften skall kunna verka för en betalningsvilja även efter förfallodagen. Ett förslag om detta torde skatteindrivningsutredningen lägga fram nästa år.

Även om det mot bakgrund härav om något år kan bli aktuellt med ändringar i sanktionerna på grund av icke lämnade deklARATIONER och för sena betalningar anser jag det nu vara nödvändigt att höja de nuvarande förseningsavgifterna på punktskatte- och tullområdena till 300 resp. 600 kr.

Bestämmelserna om förseningsavgift beträffande vägtrafikskatt bör dock gälla oförändrade. Detsamma är förhållandet i fråga om motsvarande bestämmelser för mervärdeskatte- och uppbördsdeklARATIONER.

3 Muntlig förhandling i mål om särskild avgift

Mitt förslag: I mål om skatte-, avgifts- eller tulltillägg eller förseningsavgift skall kammarrätt och länsrätt hålla muntlig förhandling, om den skattskyldige begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om det inte finns anledning anta att tillägg eller avgift kommer att utgå.

Skälen för mitt förslag: Förfarandet i förvaltningsdomstolarna är skriftligt men muntliga förhandlingar förekommer också. Bestämmelser om detta finns i 9 § förvaltningsprocesslagen (1971:291), FPL. Enligt andra stycket i denna paragraf får muntlig förhandling ingå i handläggningen, när det kan antas vara till fördel för utredningen eller främja ett snabbt avgörande av målet. Vidare föreskrivs i tredje stycket att bl. a. kammarrätt och länsrätt skall hålla muntlig förhandling, om enskild som för talan i målet begär det samt förhandlingen inte är obehövlig och inte heller särskilda skäl talar mot det.

Bestämmelserna i FPL, som också reglerar förfarandet i skatte- och avgiftsmålen, har sålunda en utformning som markerar att domstolen skall ta stor hänsyn till den enskildes önskemål i frågan huruvida muntlig förhandling skall äga rum. Den enskilde har dock inte getts det avgörande inflytandet. Vid tillkomsten av lagrummet framförde departementschefen bl. a. att ett särskilt skäl mot att anordna muntlig förhandling kunde vara

målets bagatellartade karaktär eller att kostnaderna för förhandlingen var stora i förhållande till tvisteföremålets värde (prop. 1971:30 s. 537).

Av det anförda framgår att domstolen skall ta stor hänsyn till den enskildes önskemål i frågan om muntlighet. Men enligt min mening finns det anledning att ta ett ytterligare steg och låta den enskildes önskemål bli utslagsgivande i vissa mål, framför allt i mål om skattetillägg. Jag tänker då i första hand på att domstolen i sådana mål ofta måste beakta reglerna om eftergift och därför ta hänsyn till vad som har framkommit om den enskildes personliga förhållanden, exempelvis sjukdom eller bristande erfarenhet av den aktuella lagstiftningen. En muntlig förhandling bör inte sällan medföra att eftergiftsgrunderna blir belysta på ett bättre sätt samtidigt som den enskilde skulle kunna finna det stötande om han eller hon inte muntligen fick föra fram sina synpunkter rörande mera personliga omständigheter i en fråga som ju gäller en sanktionsavgift. Jag anser därför att en enskild som begär muntlig förhandling bör tillförsäkras att en sådan kommer till stånd. Även mål om avgifts- och tulltillägg och om förseningsavgift bör omfattas.

Om det redan vid den inledande granskningen av handlingarna i ärendet eller målet kan förutses att tillägg eller avgift inte kommer att utgå, exempelvis därför att den särskilda avgiften helt bör efterges, finns det inga skäl att, av hänsyn till den enskilde, hålla muntlig förhandling. Från regeln om att muntlig förhandling skall hållas på den skattskyldiges begäran bör därför undantas de fall då det inte finns anledning anta att tillägg eller avgift kommer att utgå. Skulle domstolen vid sitt avgörande av ärendet eller målet ändra uppfattning och komma fram till att tillägg eller avgift – såvitt handlingarna visar – bör utgå, måste muntlig förhandling hållas.

Mitt förslag föranleder ändringar i den processuella regleringen. Med hänsyn till att det gäller en begränsad måltyp föreslår jag att mitt förslag kommer till uttryck i specialförfattningarna i stället för i FPL. Ändringar bör därför göras i 116 p § taxeringslagen, 64 h § lagen (1968:430) om mervärdesskatt, 7 kap. 8 § lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter samt 47 § lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare. En ändring bör göras också i tullagstiftningen, närmare bestämt i 90 § i det i prop. 1986/87:166 upptagna förslaget till ny tullag.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu anført har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
2. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdesskatt,
3. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
4. lag om ändring i lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,
5. lag om ändring i tullagen (0000:00).

Det under 4 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för socialdepartementet.

Prop. 1987/88:55

Förslagen är av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

5 Författningskommentarer

Taxeringslagen

116 g §

Paragrafen har ändrats på grund av vad som sagts i avsnitt 2.1 om enklare regler om förseningsavgift.

Den nya lydelsen av första stycket innebär att förseningsavgift skall tas ut med fasta belopp, 1 000 kr. för aktiebolag och 500 kr. för annan skattskyldig. Den senare uttagsnivån, 500 kr., skall tillämpas också i fråga om den som är deklarationsskyldig först efter anmaning och som inte efterkommer anmaningen inom angiven tid.

Genom bestämmelsen i andra stycket kan förhöjd avgift tas ut om förseningen är så pass lång att deklaration inte har kommit in senast den 1 augusti under taxeringsåret. Förhöjd avgift är 4 000 kr. för aktiebolag och 2 000 kr. för annan skattskyldig. Den som är deklarationsskyldig först efter anmaning kan dock inte påföras förhöjd avgift.

I tredje stycket behandlas nu endast det fallet att den som är skyldig att lämna allmän självdeklaration har lämnat en förenklad deklaration. Till skillnad från gällande rätt, andra stycket sista meningen, skall endast enkel avgift påföras.

Även det nya fjärde stycket, som motsvarar nuvarande tredje stycket, har ändrats så, att endast enkel avgift skall påföras.

116 p §

I paragrafen har i ett nytt tredje stycke angetts att kammarrätt och länsrätt skall hålla muntlig förhandling i mål om skattetillägg och förseningsavgift, om den skattskyldige begär det. Muntlig förhandling behöver dock inte hållas om tillägg eller avgift inte skall tas ut. Som framgår av vad som anförts i avsnitt 3.4 utgör de nya bestämmelserna ett komplement till 9 § förvaltningsprocesslagen.

De nya bestämmelserna skall tillämpas på mål som inte är avgjorda vid ikraftträdandet.

Övriga lagar

I övriga lagar har på motsvarande sätt som i fråga om taxeringslagen föreslagits nya föreskrifter om muntlig förhandling i mål om särskild avgift.

Vidare har bestämmelserna om förseningsavgift enligt lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter samt tullagen justerats så, att avgiften skall vara 300 resp. 600 kr.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om ändring i taxeringslagen (1956:623),
2. lag om ändring i lagen (1968:430) om mervärdeskatt,
3. lag om ändring i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter,
4. lag om ändring i lagen (1984:668) om uppbörd av socialavgifter från arbetsgivare,
5. lag om ändring i tullagen (0000:00).

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

